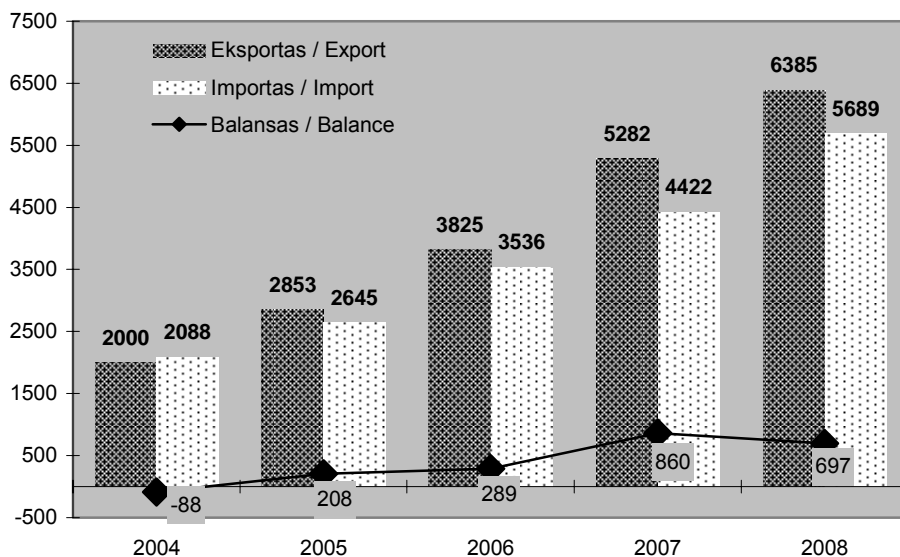

**LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
PER 2008 METŲ I–III KETVIRČIUS
LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS
IN THE I–III QUARTERS OF 2008**

Audronė LASKAUSKIENĖ

Statistikos departamento prie LRV lapkričio mėnesio duomenimis, per 2008 metų I–III ketvirčius žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota už 6385 mln. Lt, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, 21 proc. daugiau. Importas siekė 5689 mln. Lt, padidėjo 29 proc. Vertinant pagal Specialiąją prekybos sistemą, užsienio prekybos apyvarta, palyginti su 2007 metų I–III ketvirčiais, išaugo 24 proc. Prekybos balansai per 2005–2008 metų I–III ketvirčius buvo teigiami, tačiau palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo 163 mln. Lt, 19 proc. (1 pav.).

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas per 2004–2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt

Figure 1. Export, import and foreign trade balance of agricultural and food products in the I–III quarters of 2004–2007, mill. Lt

Žemės ūkio ir maisto produktų prekyba pastaraisiais metais sudarė nemažą Lietuvos užsienio prekybos dalį. Per 2007 metų I–III ketvirčius eksportas siekė 16,4 proc., o 2008-aisiais – 14,8 proc. Importo dalis per 2007-ųjų I–III ketvirčius siekė 9,7 proc., o 2008-aisiais – 10,1 proc.

Padidėjo 20 iš 24 produktų grupių eksportas (analizuojant grupę KN 2 ženklų lygmeniu). Per 2008 metų I–III ketvirčius, palyginti su atitinkamu 2007-ųjų laikotarpiu, grūdų eksportuota 2,6 karto, riebalų ir aliejaus – 1,8, malybos produktų – 1,6, daržovių – 1,6 karto daugiau. Labiausiai sumažėjo tabako gaminių eksportas – jų išvežta 34 proc., žuvų – 11 proc., aliejinių augalų sėklų – 9 proc., pieno produktų – 5,6 proc. mažiau.

Per 2008 metų I–III ketvirčius tradiciškai daugiausia eksportuota KN 04 grupės produktų (pieno ir jo produktų, kiaušinių ir medaus). 96 proc. produktų sudarė pieno ir jo produktų eksportas, jų išvežta už 970 mln. Lt. Pieno produktų eksportas, palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo nedaug (7,8 tūkst. t ir 47 mln. Lt), vertine išraiška – 4,8 proc. ir sudarė 15 proc. viso žemės ūkio maisto produktų eksporto. 60 proc. eksportuojamų pieno produktų – sūriai ir varškė. 33 proc. pieno produktų išvežta į Rusiją, 17 proc. – į Italiją, 13 proc. – į Vokietiją. 2008 metų II ketvirtį, palyginti su I, pieno produktų eksportas ir pagal kiekį, ir pagal vertę padidėjo beveik 1,4 karto, o III ketvirtį – tik 5 proc. Didžiausi pokyčiai stebimi žaliavinio pieno eksporte. Per I–III ketvirčius pieno vertine išraiška eksportuota 2,1 karto, kiekiu – 1,7 karto mažiau negu prieš metus, o per III ketvirtį – atitinkamai 7 ir 6 kartus mažiau. Sviesto III ketvirtį eksportuota 4,7 karto mažiau, jo kaina, palyginti su I ketvirčiu, pakilo nuo 9,1 iki 10,0 Lt/kg.

Antroje vietoje pagal eksporto apimtį per 2008 metų I–III ketvirčius – javų eksportas (739 mln. Lt, 11,6 proc.). 77 proc. jų sudarė kviečiai ir meslinas (kviečių ir rugių mišinys). Pastarojo eksportas padidėjo 3,7 karto, daugiausia jo išvežta į Alžyrą, Omaną, Turkiją, Maroką.

Trečioje eksporto vietoje pagal vertę – vaisiai ir uogos (11,0 proc. viso eksporto). Jų išvežta už 700 mln. Lt, palyginti su 2007 metų atitinkamu laikotarpiu, 1,2 karto daugiau. Didžiausią eksporto dalį sudarė obuoliai (37 proc. vaisių eksporto) ir uogos (18 proc.). 77 proc. šios grupės produktų išvežta į Rusiją.

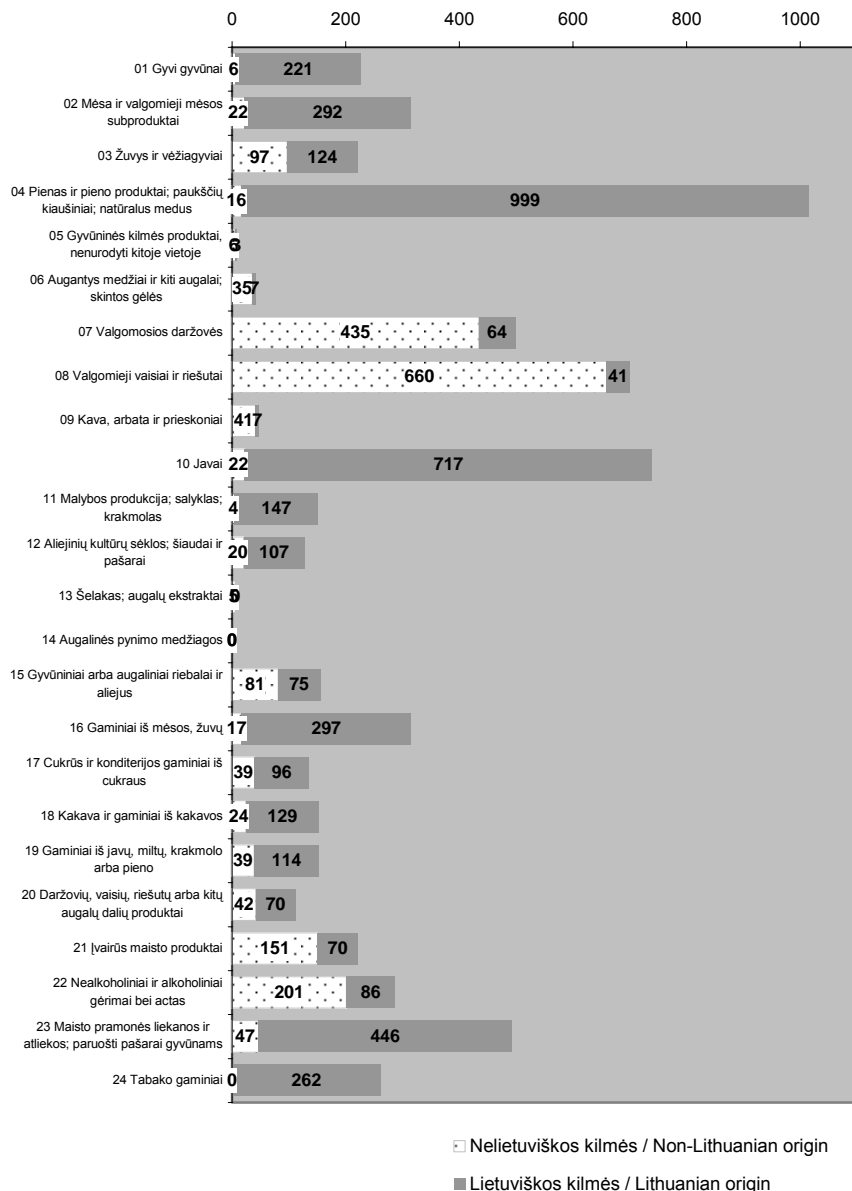
Daug eksportuota daržovių (499 mln. Lt, 7,8 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto, 1,6 karto daugiau), pramonės liekanų ir pašarų gyvūnams (492 mln. Lt, 7,7 proc.), 57 proc. šios grupės produktų sudarė kačių ir šunų ėdalas (67 tūkst. t už 280 mln. Lt). Gaminių iš mėsos ir žuvų išvežta už 315 mln. Lt (4,9 proc.), mėsos – už 314 mln. Lt (4,9 proc.). 34 proc. sumažėjo cigarečių ir kitų tabako gaminių eksportas (262 mln. Lt, 4,1 proc.). Per 2008 metų I–III ketvirčius visų minėtų produktų dalis sudarė apie 70 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

33 proc. eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų yra nelietuviškos kilmės. Lietuviškos kilmės vaisiai tesudarė 6 proc. viso šių produktų eksporto, daržovės – 13 proc., kava, arbata – 14 proc., nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai – 30 proc., įvairūs maisto produktai (21 grupė – ekstraktai, padažai, sriubos ir sultiniai koncentratai ir pan.) – 32 proc. 98 proc. eksportuotų pieno produktų ir 97 proc. grūdų yra lietuviškos kilmės.

Iš keturių pagrindinių maisto produktų grupių (grupuota KN 2 ženklų lygmeniu) per 2008 metų I–III ketvirčius daugiausia (37 proc.) eksportuota augalinių produktų (KN 06-14) – už 2298 mln. Lt. Antroje vietoje – paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių (KN 16–24) eksportas – 2097 mln. Lt, 33 proc. Toliau – gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekės (KN 01–05) – 1771 mln. Lt, 28 proc. Paskutinėje vietoje – aliejus ir riebalai (KN 15) – 155 mln. Lt, 2 proc. 2008 metais 9 procentiniais punktais padidėjo augalinių produktų eksportas, 2007 metais buvęs trečioje vietoje, šiais metais pakilo į pirmąją (7 pav.).

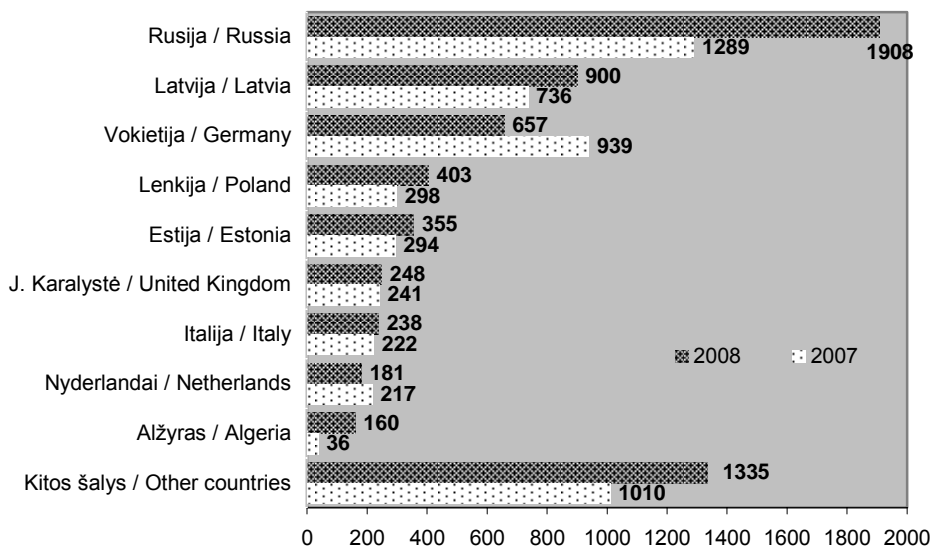
Žemės ūkio ir maisto produktų 2008 metų I–III ketvirčio eksporto į tris šalių grupes analizė parodė, kad 42 proc. produktų eksportuota į trečiąsias šalis, 30 proc. – į ES šalis senbuves (ES-15), 27 proc. – į naująsias ES šalis (ES-12). Palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, eksportas į ES-12 padidėjo 1,3 karto (1756 mln. Lt), į trečiąsias šalis – 1,6 karto (2699 mln. Lt), o į ES-15 sumažėjo 256 mln. Lt ir siekė 1930 mln. Lt. Daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota į

Rusiją (30 proc.), Latviją (14 proc.), Vokietiją (10 proc.), Lenkiją (6,3 proc.), Estiją (5,6 proc.), Jungtinę Karalystę (3,9 proc.), Italiją (3,27 proc.).

2 pav. Lietuviškos kilmės produktų eksportas ir reeksportas per 2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt

Figure 2. Export of Lithuanian and non-Lithuanian origin agricultural and food products in the I–III quarters of 2008, mill. Lt

3 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis per 2007 ir 2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt

Figure 3. Export of agricultural and food products by country in the I–III quarters of 2007 and 2008, mill. Lt

Kiekvienais metais didėja eksportas į Rusiją. Palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, eksportas į šią šalį išaugo 1,5 karto ir siekė 1908 mln. Lt, tai sudarė 30 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Daugiausia eksportuota sūrių ir varškės – už 297 mln. Lt (16 proc.), iš jų sūrių – už 250 mln. Lt, varškės – už 47 mln. Lt. Vertine išraiška šių produktų eksportas padidėjo 20 proc., tačiau kiekiškai šiek tiek sumažėjo. Obuolių eksportuota už 251 mln. Lt (13 proc. visų eksportuotų į Rusiją žemės ūkio ir maisto produktų), vertine išraiška eksportas nepasikeitė, tačiau obuolių eksportuota 52 tūkst. t mažiau. Trečioje vietoje pagal eksporto apimtį į Rusiją yra šviežių ir šaldytų daržovių grupės produktai (KN 0709). Jų parduota už 140 mln. Lt, 46 proc. šios grupės eksporto sudarė pievagrybiai, 35 proc. – paprikos. Už 118 mln. Lt išvežta slyvų, nektarinų, vyšnių. Minėtų prekių eksportas sudarė 42 proc. visų eksportuotų į Rusiją žemės ūkio ir maisto produktų. Nemažai išvežta vyno (104 mln. Lt, 5,4 proc.), kiaušinių (102 mln. Lt, 5,4 proc.), pomidorų (92 mln. Lt, 4,8 proc.).

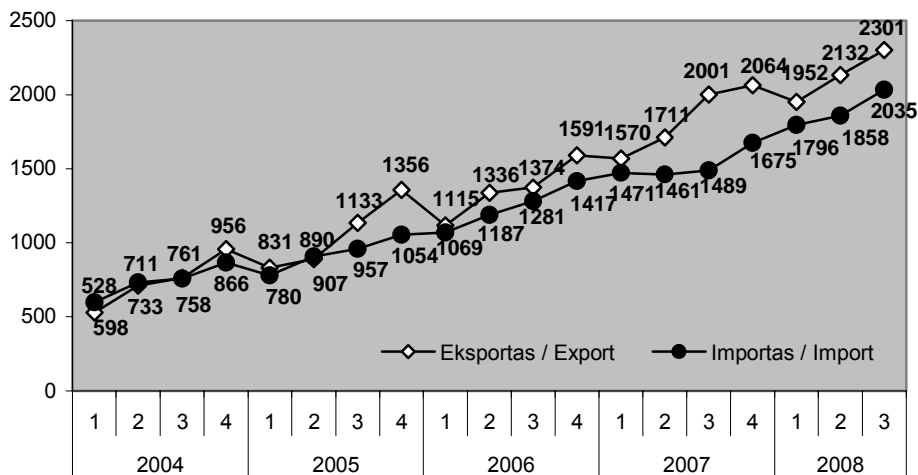
Į Latviją žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota už 900 mln. Lt, tai sudarė 14 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Pirmoje vietoje yra cigarečių eksportas (110 mln. Lt, 13 proc.). 3 kartus padidėjo kviečių ir meslino eksportas (47 mln. Lt, 5,4 proc.). Trečioje vietoje – cukraus eksportas (42 mln. Lt, 4,8 proc.), ketvirtoje – sūriai ir varškė (40 mln. Lt, 4,5 proc.).

Eksportas į Vokietiją, palyginti su tuo pačiu 2007-ųjų laikotarpiu, sumažėjo beveik trečdaliu, siekė 657 mln. Lt ir sudarė 10 proc. visų išvežtų žemės ūkio ir maisto produktų. 18 proc. eksporto į Vokietiją sudarė cigarečių eksportas (117 mln. Lt), sumažėjo 2,2 karto. Antroje vietoje – nekonzentruotas pienas ir grietinėlė, kurio eksportas sumažėjo beveik 1,7 karto (73 mln. Lt, 11 proc.). 1,6 karto padidėjo gaminių ir konservų iš žuvų eksportas (72 mln. Lt, 11 proc.).

6,3 proc. eksporto sudarė eksportas į Lenkiją. Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, jis padidėjo 1,4 karto.

Per 2008 metų I–III ketvirčius eksportas į Rusiją, Latviją, Vokietiją ir Lenkiją sudarė 60 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pasižymi sezoniškumu. I ketvirčio eksportas būna mažesnis už praėjusių metų IV ketvirčio eksportą.

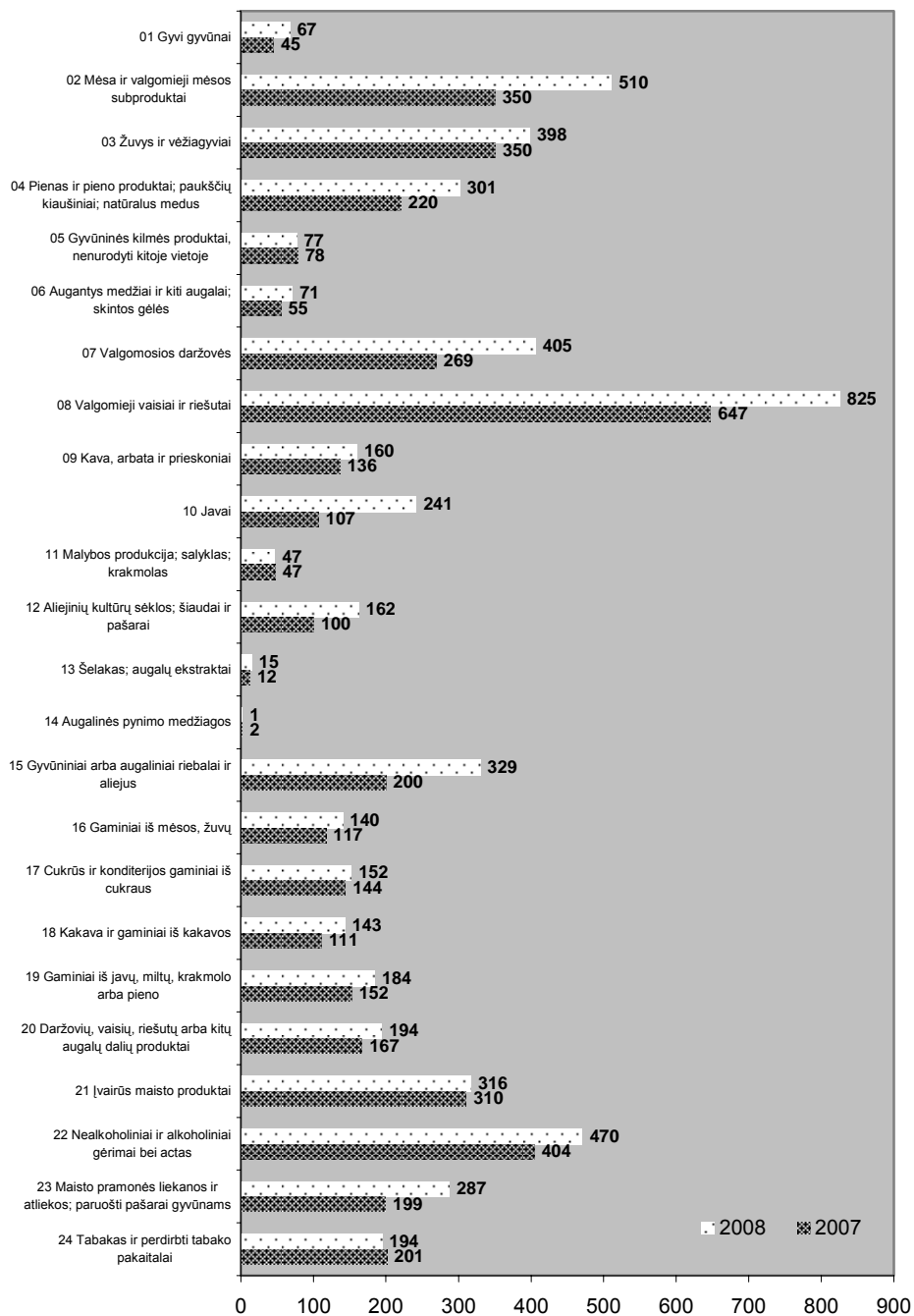

4 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas ir importas per 2004–2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt

Figure 4. Export and import of agricultural and food products by quarter in 2004–2008, mill. Lt

Visų 24 produktų grupių (analizuojant grupę KN 2 ženklų lygmeniu) importas padidėjo arba nesikeitė. Palyginamuoju laikotarpiu daugiausia importuota valgomųjų vaisių ir riešutų (825 mln. Lt, 15 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo), mėsos ir subproduktų (510 mln. Lt, 9,0 proc.), įvairių gėrimų (470 mln. Lt, 8,3 proc.), daržovių (405 mln. Lt, 7,1 proc.), žuvų (398 mln. Lt, 7,0 proc.), aliejaus (329 mln. Lt, 5,8 proc.). Visos šios prekės sudaro daugiau kaip 50 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

37 proc. vaisių importuota iš Lenkijos (302 mln. Lt), 11 proc. – iš Nyderlandų (93 mln. Lt), 11 proc. – iš Italijos (92 mln. Lt), 6,3 proc. – iš Ispanijos (52 mln. Lt), 4,4 proc. – iš Vokietijos (36 mln. Lt). Antroje vietoje pagal importo apimtį yra mėsa ir valgomieji subproduktai, jų daugiausia įvežta iš Lenkijos (168 mln. Lt, 33 proc.), Vokietijos (100 mln. Lt, 20 proc.), Estijos (49 mln. Lt, 9,5 proc.). 67 proc. (54 tūkst. t) mėsos importo sudarė kiauliena, jos importas pagal vertę padidėjo 1,7 karto. Kiaulienos daugiausia įvežta iš Lenkijos (35 proc.), Vokietijos (25 proc.) ir Estijos (10 proc.). Gėrimų importas yra trečioje vietoje, jų daugiausia įvežta iš Latvijos (už 88 mln. Lt, 19 proc.), Estijos (už 70 mln. Lt, 15 proc.), Lenkijos (už 62 mln. Lt, 13 proc.). Ketvirtoje vietoje – daržovės. Jų importas padidėjo 1,5 karto, daugiausiai įvežta iš Lenkijos, Nyderlandų, Ispanijos. 29 proc. importuotų daržovių sudarė pomidorai, 19 proc. – kopūstai.

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas per 2007 ir 2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt
 Figure 5. Import of agricultural and food products in the I–III quarters of 2007 and 2008, mill. Lt

Per 2008 metų I–III ketvirčius daugiausia importuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako (KN 16–24) grupės produktų, jų importas sudarė 2051 mln. Lt, 36 proc. viso žemės ir maisto produktų importo. Antroje vietoje – augalinių produktų importas (KN 06–14), jis išaugo 1,4 karto, sudarė 1903 mln. Lt, 34 proc., trečioje – gyvų gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės (KN 01–05) produktai, jų importas padidėjo 1,3 karto, sudarė 1338 mln. Lt, 24 proc. Riebalų ir aliejaus importas išaugo 1,6 karto, siekė 328 mln. Lt, sudarė 5,8 proc. viso žemės ir maisto produktų importo (7 pav.).

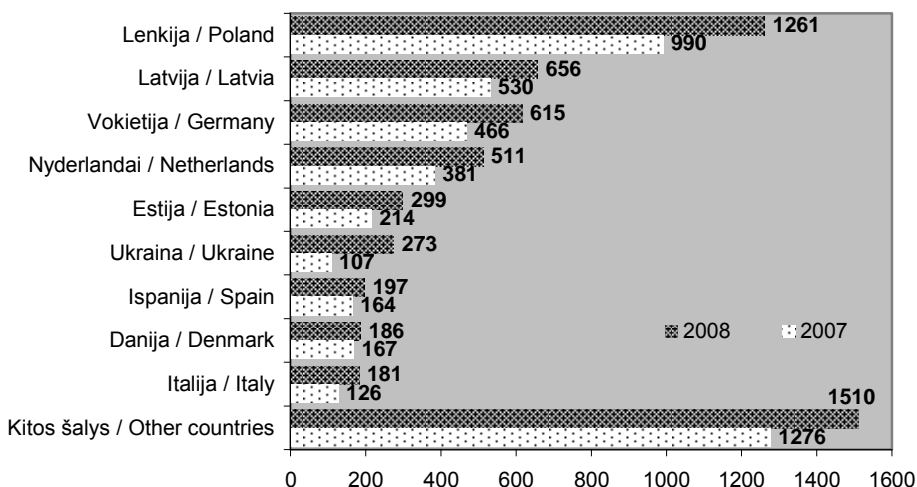
Importo struktūra pagal *šalių grupes* beveik nepasikeitė. Importo dalis iš ES-12 sudarė didžiausią dalį – 43 proc., vertė siekė 2425 mln. Lt. ES-15 dalis sudarė 39 proc., 2249 mln. Lt, importas iš trečiųjų šalių – 18 proc., 1014 mln. Lt.

Per 2008 metų I–III ketvirčius daugiausia produktų įvežta iš Lenkijos, Latvijos, Vokietijos, Nyderlandų, Estijos, Ukrainos. Importas iš šių šalių sudarė 63,5 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

Importas iš *Lenkijos* minėtu laikotarpiu siekė 1261 mln. Lt ir sudarė 22 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, palyginti su 2007 metų I–III ketvirčiais, išaugo 1,3 karto. Kaip ir pernai, iš Lenkijos daugiausia įvežta obuolių už 187 mln. Lt (99 tūkst. t), 19 tūkst. t kiaulienos (1,3 karto mažiau), kopūstų ir pomidorų už 166 mln. Lt (2,5 kartus daugiau), vyšnių ir slyvų – už 59 mln. Lt, mineralinių ir gazuotų vandenų su cukrumi ar saldikliais – už 42 mln. Lt.

Importas iš *Latvijos* siekė 656 mln. Lt ir sudarė 11,6 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo. Daugiausia iš Latvijos buvo importuota nekoncentruoto pieno ir grietinėlės – 141 tūkst. t, už 156 mln. Lt, tai sudarė 24 proc. viso importo iš Latvijos. Didžiausią šios produktų grupės importo dalį (96 proc.) sudaro žaliavinis pienas. Jo įvežta 136 tūkst. t už 151 mln. Lt. Antroje vietoje – tabako gaminių ir cigarečių importas (įvežta 1,5 karto daugiau) už 69 mln. Lt, tai 10,7 proc. viso importo iš Latvijos. Trečioje vietoje – kviečiai ir meslinas, kurių įvežta 46 tūkst. t už 35 mln. Lt (5,4 proc.). Stiprių alkoholinių gėrimų įvežta už 32 mln. Lt (4,9 proc.), duonos, pyragų, bandelių – už 28 mln. Lt (4,4 proc.).

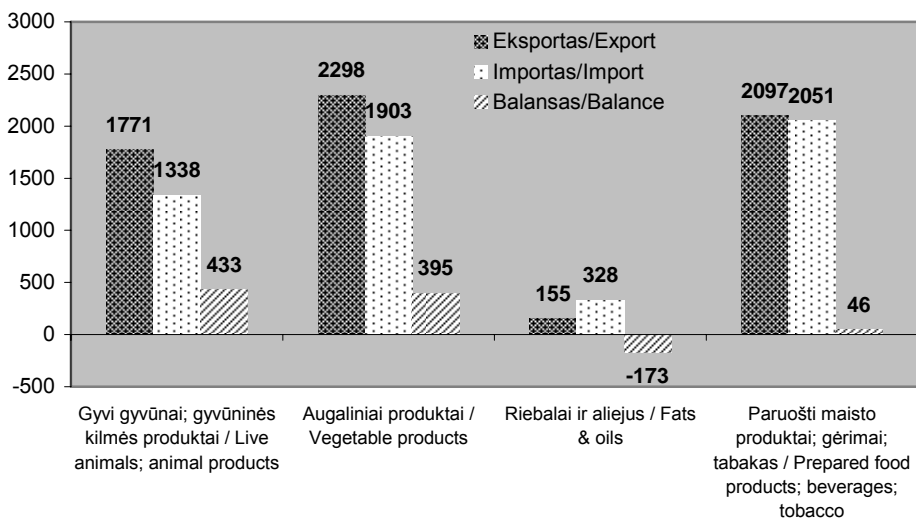
Trečia pagal importo apimtį – *Vokietija*. Importas iš jos siekė 615 mln. Lt, tai sudarė 10,8 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo į Lietuvą. Palyginti su 2007 metų I–III ketvirčiais, importas iš Vokietijos išaugo 1,3 karto. Daugiausia įvežta kiaulienos (13 tūkst. t, 87 mln. Lt), padidėjo 4,5 karto, sudarė 14 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Vokietijos. Antroje vietoje yra rapsų importas, jų įvežta 10 tūkst. t už 36 mln. Lt. Trečioje vietoje – kavos (31 mln. Lt), toliau – maisto produktų, nenurodytų kitoje vietoje (KN 2106, už 30 mln. Lt), gyvūninių produktų, netinkamų žmonių maistui (už 27 mln. Lt), sojų aliejaus (26 mln. Lt) importas.

6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis per 2007 ir 2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt

Figure 6. Structure of import of agricultural and food products by country in the I–III quarters of 2007 and 2008, mill. Lt

Pasikeitė visų keturių pagrindinių maisto produktų grupių balansai: ir buvę teigiami, ir buvę deficitiniai dar labiau išaugo. Teigiamas buvo prekybos gyvais gyvūnais ir gyvūninės kilmės produktais, augaliniais produktais, paruoštais maisto produktais, gėrimais ir tabako gaminiiais balansas (7 pav.). Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, prekybos riebalais ir aliejumi deficitas padidėjo 1,6 karto, o augalinių produktų teigiamas balansas – 3,7 karto.

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų grupių užsienio prekybos balansas per 2008 metų I–III ketvirčius, mln. Lt

Figure 7. Balances of foreign trade of agricultural and food products in the I–III quarters of 2008, mill. Lt

2008 metų I–III ketvirčių užsienio *prekybos apyvartos* analizė pagal šalių grupes parodė, kad palyginamuoju laikotarpiu 1,3 karto padidėjo prekybos su ES-12, 1,1 karto – su ES-15, 1,2 karto – su trečiosiomis šalimis apyvarta.

Didžiausia apyvarta buvo prekiaujant su Rusija (2031 mln. Lt), Lenkija (1664 mln. Lt), Latvija (1556 mln. Lt), Vokietija (1272 mln. Lt). Didžiausi buvo prekybos su Rusija (1786 mln. Lt), Latvija (243 mln. Lt), Jungtine Karalyste (203 mln. Lt), Alžyru (160 mln. Lt), Baltarusija (91 mln. Lt) perviršiai, didžiausias deficitas – prekyboje su Lenkija (857 mln. Lt).

Summary

Over the I–III quarters of 2008, in comparison with the same period of 2007, the export of agricultural and food products increased by 21 per cent and reached 6385 million Litass. The import went up by 29 per cent and amounted to 5689 million Litass. The turnover of foreign trade, in comparison with the I–III quarters of 2007, increased by 24 per cent. The trade balances in the I–III quarters of 2005–2008 were positive and reached 697 million Litass in 2008 or declined by 19 per cent compared to the same period of 2007. Among the largest amounts exported were dairy products, cereals, fruit and berries, vegetables, waste of the food industry and prepared animal fodder; while among the largest amounts imported were fruits and nuts, meat, various beverages, vegetables, fish and vegetable oils. 58 per cent of products were exported to the EU countries and the import from these countries accounted for 82 per cent of the total import. The largest trade surplus was with Russia, Latvia, United Kingdom, Algeria, Belarus, while the largest deficits were in trade with Poland.